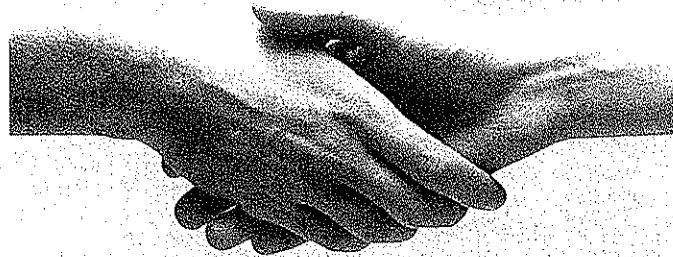
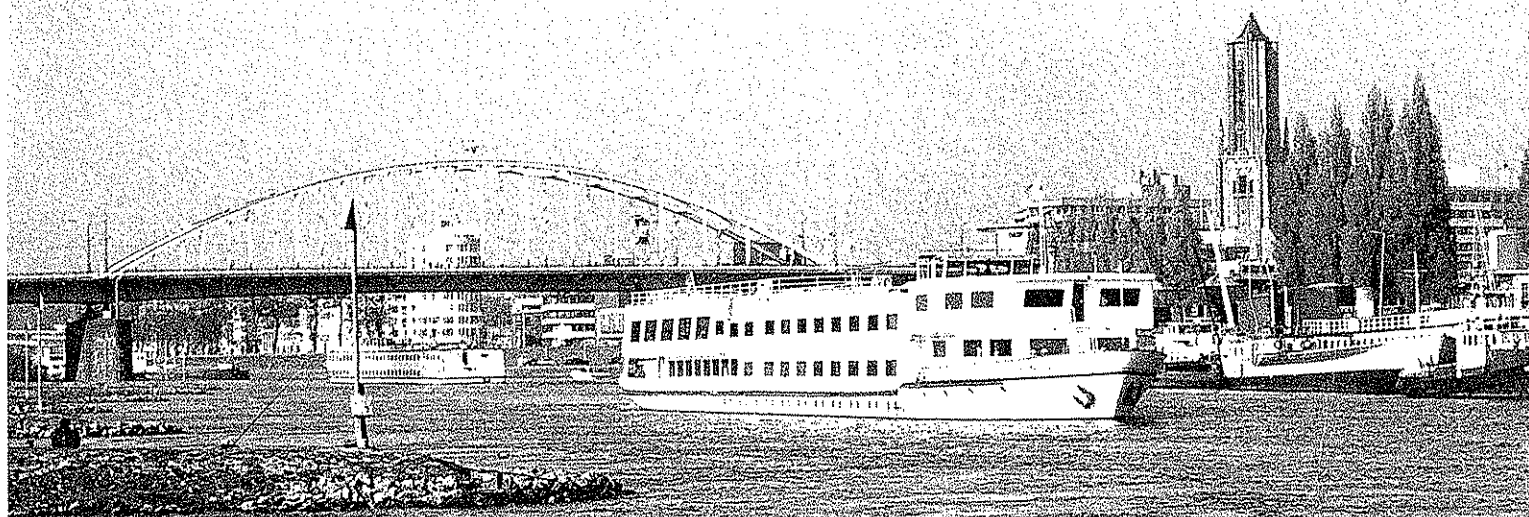

EEN FACTOR VAN WEZENLIJKE

BETEKENIS

drs. J.F.Th. de Beukelaer & dr. G.B. Janssen

De Kamer van Koophandel en Fabrieken voor
Midden-Gelderland en de sociaal-economische
ontwikkeling in haar regio 1845 - 1995

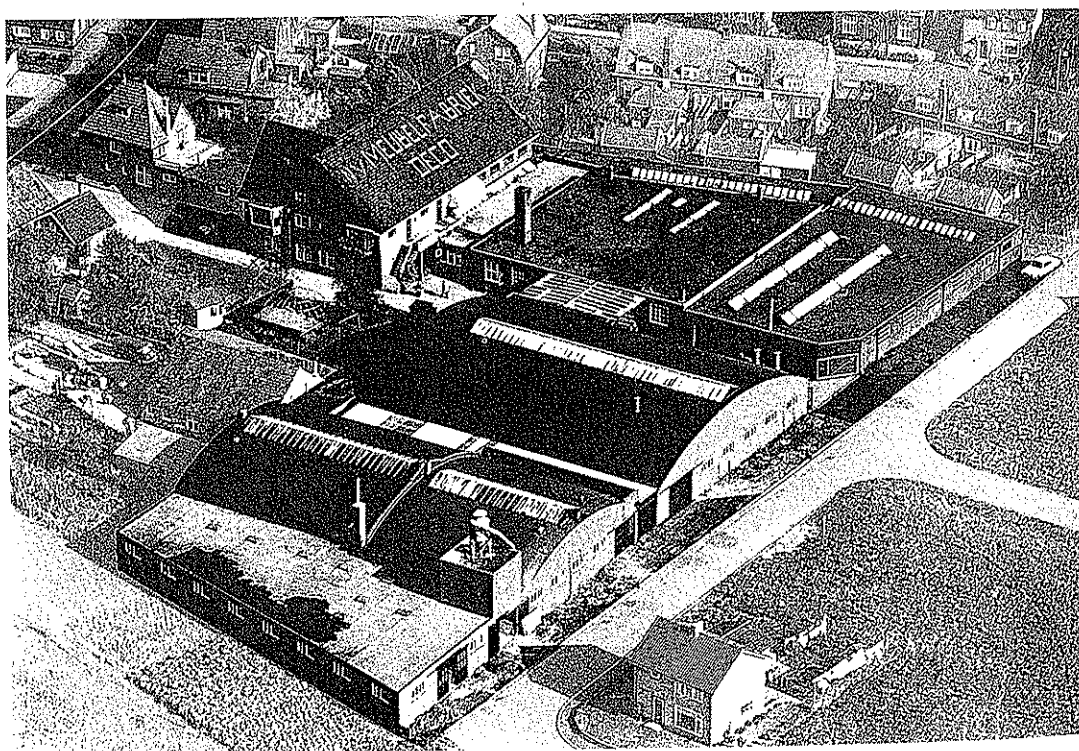
AANVERWANTE BEDRIJVEN

In Barneveld ontstond vanzelfsprekend een aantal bedrijven die nauw samenhangen met de pluimveehouderij. De veevoederfabriek firma H.A. Heus kwam in 1933 voort uit een in Barneveld gevestigde graanhandel. De NV Van Breugel's fabrieken v/h Aa-Bé leverde diepgevroren kuikens, verse kuikens, kipconserven en plastic citroenen. Bij het bedrijf Aa-Bé lag de nadruk nog op de produktie van fondant. G. Bekebrede NV kwam in 1926 voort uit een plaatselijk initiatief. Het bedrijf was als pluimveemesterij en -slachterij specifiek gericht op de export, waarvan voor een belangrijk deel op de wereldmarkt. Ook de exportslachterij J. van Ee in Stroe – in 1936 nog een eenmanszaak – werkte voor de export, met name voor Zwitserland. Aanvankelijk werden ook levende kuikens verhandeld. Verder is de apparatenfabriek Moba in 1947 ontstaan uit de ervaringen die de oprichter in de eierhandel en in het eiersorteren had opgedaan. Moba fabriceert eiersorteer- en pluimveesorteer-machines. Ook de kartonagefabriek Gelia fabriceerde aanvankelijk alleen voor de pluimveehouderij: kuikendozen en eierverpakkingen. Later werd het produktiepakket uitgebreid met luxe en ruwe kartonnage. Tot slot was in 1900 op coöperatieve grondslag een bestelvereniging van veevoeder en kunstmest opgericht. Hieruit groeide de Coöperatieve Landbouwersbank en Handelsvereniging 'Barneveld en Omstreken'.⁴⁷

De papierindustrie

In 1937 richtten G. en B.C.H. van Veen, in samenwerking met Misset, Papierfabriek Doetinchem op. Misset was eigenaar van een stilgelegde leerlooierij. Bij deze fabriek behoorde ook een ketelhuis en op die plek bouwde men de nieuwe papierfabriek. De gebroeders Van Veen hadden het idee voor de fabriek van een zwager in Tsjecho-Slowakije die daar zelf een papierfabriek had. Opmerkelijk in het bedrijf was de gebruikte grondstof. Oud papier werd met behulp van een Yankee-machine omgewerkt tot nieuw sulfietpakpapier met een breedte van 160 cm. Omdat Papierfabriek Doetinchem tijdens de Tweede Wereldoorlog niet in aanmerking kwam voor bonnen voor celstof – de verdeling daarvan geschiedde op basis van de gebruikte hoeveelheid in 1935 – legde men zich nog sterker toe op de verwerking van oud papier. In 1946 werd een verwerkingsafdeling aan Papierfabriek Doetinchem toegevoegd. Deze werd later Celtona genoemd. Tevens droeg men in die tijd de verkoop van de produktie voor een groot deel over aan A. Vromen jr.'s Papiercompagnie NV. Vervolgens ging Papierfabriek Doetinchem in 1949 volledig met Vromen samenwerken. De onderneming Vromen & Papierfabriek Doetinchem zou in 1961 de papierverwerkingsafdeling overbrengen naar Zelhem.

Deco in Varsseveld

Gammastraling is een elektro-magnetische vorm van energie. Deze komt vrij bij het verval van radio-actief Cobalt-60.

Enkele jaren later – in februari 1971 – werd in Ede de eerste industriële doorstralingsinstallatie in de Benelux in gebruik genomen. Deze installatie was eigendom van de Coöperatieve Apothekers Vereeniging 'De Onderlinge Pharmaceutische Groothandel' GA (OPG). In eerste instantie diende de apparatuur voor de gammasterilisatie van medische instrumenten. Daarbij werkte Gammaster zuiver dienstverlenend: binnen het OPG werden geen medische hulpmiddelen gefabriceerd.

Voordien werden de produkten veelal via stoom- en gassterilisatie bewerkt. Sterilisatie met gammastraling maakte het mogelijk de produkten – over het algemeen wegwerpartikelen – te doorstralen nadat ze zijn verpakt. Daardoor kon de produktiemethode van deze wegwerpartikelen worden verbeterd. Daarnaast konden de tekortkomingen van de oude sterilisatiemethoden worden ondervangen. De artikelen worden bij gammastraling verpakt en wel homogeen doorstraald. Daarbij stijgt bijvoorbeeld de temperatuur niet en vinden er ook geen andere veranderingen plaats.

Het hart van Gammaster wordt gevormd door de cobalt-bron. Cobalt-59 wordt in Canada geactiveerd tot Cobalt-60. Dit wordt in de vorm van kleine cilindertjes samengesteld tot staafjes van 45 cm lengte. Deze staafjes worden dan dubbel ingekapseld in roestvrij staal. De plaatvormige bron wordt verkregen door een aantal staafjes bijeen te plaatsen in een rek.

Om de gammabestralingsinstallatie optimaal te benutten is gekozen voor een zodanig transportsysteem binnen en buiten de bestralingsruimte, dat continue aanvoer van te doorstralen produkten in containers en afvoer van doorstraalde produkten mogelijk is. Dit houdt in dat ook 's nachts en in de weekeinden de bestralingen gewoon doorgaan. Het proces wordt dan bewaakt door middel van een semafooninstallatie. Wanneer men de bestralingsruimte wil betreden, wordt de bron in zijn opslagpositie gebracht en wel in een bassin, gevuld met gedemineraliseerd water. Het water zorgt dan voor afscherming tegen straling. De wanden van de bestralingsruimte zijn van 1,80 m dik beton, dat een veilige afscherming geeft aan de omliggende ruimtes, zoals regelkamer en produktiehal. De

bedienings- en beveiligingsapparatuur bevindt zich in de regelkamer.

Bij Gammaster worden allang niet meer alleen medische instrumenten doorstraald. Ook grondstoffen en verpakkingsmaterialen voor de voedingsmiddelen-, de farmaceutische en cosmetische-industrie, reinigingsmiddelen, archiefmateriaal, meubilair, kunststoffen, tuinbouwprodukten (potten, bevoeiingsmatten) zijn enkele van de produkten die worden doorstraald. Anno 1995 maakt Gammaster in Ede deel uit van Gammaster International, een onderdeel van de OPG-groep met op vier locaties in Europa gammadoorstralingsinstallaties: Gammaster München GmbH, Gammaster Provence SA, Gammaster Ireland Ltd en Gammaster BV in Ede.

PAPIERFABRIEK DOETINCHEM

Een belangrijke gebeurtenis in de ontwikkeling van Papierfabriek Doetinchem was in 1963 de fusie van de Amsterdamse bedrijven Bühmann Papiergroothandel en Lettergieterij Amsterdam v/h Tetterode tot Bühmann-Tetterode (BT). Binnen enkele weken trad ook Vromen & Papierfabriek Doetinchem toe, evenals Edelpapier Doetinchem dat voor 50% eigendom was van Papierfabriek Doetinchem. De overige 50% van Edelpapier behoorde aan De Hoop in Eerbeek. Celtona maakte tot 1971 deel uit van de onderneming. In dat jaar nam BT de Nederlandse Export Papierfabriek (NEFA) in Nijmegen/Cuijk over en vormde daarvan samen met Celtona de Celtona-Nefa BV, later Celtona BV genoemd. In 1989 werd Celtona BV verkocht aan de Amerikaanse onderneming James River.

In 1976 maakte BT de groothandel Vromen Papier los van de papierfabriek. Dat betekende het einde van Vromen & Papierfabriek Doetinchem. Vromen werd later met Bühmann Papiergroothandel samengevoegd tot Bühmann-Vromen Verpakking BV. Dat bedrijf is sinds 1988 in Zutphen gevestigd.

Inmiddels is Papierfabriek Doetinchem, na een periode van dertig jaar tot het BT-concern – later KNP BT – behoort te hebben, weer een zelfstandige onderneming.

Uniek in Nederland is de door de papierfabriek in Doetinchem gehanteerde combinatie van oud papier en een lichtgewicht produkt. Er wordt niet alleen bruin maar ook wit lichtgewicht pakpapier geproduceerd. De gebruikte grondstof is